

Ketevan Sikharulidze

ქეთევან სიხარულიძე

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

Georgia, Tbilisi

საქართველო, თბილისი

**For the History of Soviet Folklore –
The Issue of the Relationship Between Folklore and Pseudo-Folklore**

**საბჭოთა ფოლკლორის ისტორიისათვის:
ფოლკლორისა და ფსევდო ფოლკლორის ურთიერთმიმართების საკითხი**

The folklore of the Soviet period was a particular stage in the history of folk creativity. To confirm its folk origin and legitimacy, the Soviet government armed itself with folklore tradition and actively developed work in this direction.

At the beginning of the 1930s, according to party instructions, folklorists were instructed to help speakers create a new type of work that reflected the grandeur of the new era. This is how the literary cooperation between the folklorist and the narrator was established.

The coexistence of pro-Soviet orality and the Soviet myth embedded in the people defines the folklore of the Soviet era, which was born after the October Revolution and ended with the death of Stalin.

Keywords: Soviet Folklore, Soviet Mythology, Soviet Epic works, “Novini”, Lenin, Stalin

საკვანძო სიტყვები: საბჭოთა ფოლკლორი, საბჭოთა მითოლოგია, საბჭოთა ეპოსი, „ნოვინები“, ლენინი, სტალინი

ხალხური შემოქმედების ისტორიაში თავისებური საფეხური აღმოჩნდა საბჭოთა პერიოდის ფოლკლორი, რომელზე დაკვირვებამ სხვადასხვა სახის პრობლემა გამოკვეთა. მე-20 საუკუნის დასაწყისისთვის აშკარა გახდა ფოლკლორის ტრადიციული ჟანრების დეკადანსი. ეს პროცესი ბუნებრივად გაგრძელდებოდა და ალბათ ზეპირსიტყვიერების ნიმუშები დავიწყებას მიეცემოდა, რომ არა ბოლშევიკური ხელისუფლების განსაკუთრებული დაინტერესება ხალხური შემოქმედებით, მაგრამ არა მისი განვითარებისთვის, არამედ პოლიტიკური მიზნით გამოყენებისთვის. თავისი ხალხური წარმომავლობისა და ლეგიტიმურობის დასადასტურებლად საბჭოთა ხელისუფლება შეიარაღდა ფოლკლორული ტრადიციით და ამ მიმართულებით აქტიურად გაშალა მუშაობა.

ოქტომბრის რევოლუციას ყველა არ შეხვედრია აღტაცებით და მას არ ჰქონია ერთსულოვანი მხარდაჭერა. რასაკვირველია, ეს იცოდნენ რევოლუციის ბელადებმა და ყურადღებით აკვირდებოდნენ ვითარებას. 1920-იანი წლების პოლიტიკური განწყობის შესასწავლად დღეს მეცნიერები იყენებენ პერიოდულ გამოცემებს, მემუარებს, ფოლკლორულ მასალებს და, რაც მთავარია, სახელ-

მწიფო პოლიტიკური სამმართველოსა და შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატში თავმოყრილ დოკუმენტებს. ეს ორგანოები ჯერ კიდევ 1918-1919 წლებში კრებდნენ ინფორმაციას, მრავალრიცხოვანი ინფორმატორების მიერ მოწოდებულ მასალებს, განიხილავდნენ პირად მიმოწერას და ადგენდნენ ანგარიშებს. ხალხის მნიშვნელოვანი ნაწილის დამოკიდებულება არ მეტყველებდა ბოლშევიკების სასარგებლოდ. წყაროების შესწავლა ცხადყოფს, რომ 1920 წლამდე მასალებში ლენინს არავინ ახსენებს. პირველად მისი სახელი ჩნდება 1921 წელს კრონშტადტის აჯანყების დროს, როცა კომუნისტებს თავს დაატყდათ ხალხის წყევლა, რომელშიც ანტისემიტური განწყობაც იკითხებოდა. აჯანყება მიმდინარეობდა ლოზუნგით: „ძირს ლენინი და ტროცკი!“ (რუსეთის ფოლკლორი..., 1994). ამის შემდეგ მასების ცნობიერებაში მალევე ჩნდება ტენდენცია ლენინის დაპირისპირებისა პარტიის დანარჩენ ხელმძღვანელებთან, მისი სახე ერთგვარად ემიჯნება პარტიის „არასწორ“ პოლიტიკას. 1918 წელს არის ჩაწერილი ზღაპარი „როგორ გაიყვეს მეფემ და ლენინმა ხალხი“ (პიასკოვსკი, 1930, გვ. 23-26). ამ დროს ჯერ კიდევ სრულად არ არის ამოქმედებული ხელისუფლების პროპაგანდა, რაც მიუთითებს, რომ გარკვეულ წრეებში ლენინსა და მის პარტიას დადებითად აფასებდნენ. ხალხური ზღაპრის სტრუქტურაზე აგებული ამ ნარატივებით იქმნებოდა წანამძღვრები ახალი ტიპის ფოლკლორის შესაქმნელად. ლენინის გარდაცვალება დაემთხვა რეჟიმის შედარებითი სტაბილიზაციის პერიოდს ახალ ეკონომიკურ პოლიტიკაზე (НЭП) გადასვლის შედეგად, რამაც განაპირობა გარკვეული შემობრუნება დამოკიდებულებაში: ლენინის სახელს თანდათან შეემატა დადებითი მახასიათებლები (Великанова, 1994, 178). სამგლოვიარო ღონისძიებები და მასების თანაგრძნობა გარდაცვლილისადმი პარტიამ მაქსიმალურად გამოიყენა, რათა ლენინის ხარიზმა გადაეტანა ინსტიტუტებსა და პიროვნებებზე. მათ შექმნეს კულტი და რიტუალები ახალი ხელმძღვანელობის ლეგიტიმაციისთვის. ლენინის სიკვდილისადმი ხალხის განწყობა არაერთგვაროვანი იყო, რასაც მოწმობს იმ დროს შექმნილი სატირული ლექსები, თუმცა ასევე იყვნენ დამწუხრებულებიც, რომელთათვის ლენინი ერთადერთი ნათელი პიროვნება იყო მთელ მთავრობაში. მორწმუნეები ლოცულობდნენ კიდევ. ასე შერია ერთმანეთს ხალხის ფსიქოლოგიური განწყობა, ფოლკლორული ტენდენცია, ოფიციალის მიერ შექმნილი კანონიზირებული სახე და ყალბი ემოცია. ამ დროს შეიქმნა დიდი რაოდენობით სამგლოვიარო პოეზიის ნიმუშები – ნატირლები ლენინზე, შემდეგ კი სხვა ლიდერებზე. ლენინის სახის ფოლკლორიზაციის პირველი ეტაპი რუსეთში გამოიხატა ზღაპრებითა და თქმულებებით, რომელთა შემქმნელები იყვნენ ინდივიდები, სახალხო მთქმელები, თუმცა ისინი სადღებოდა ხალხურ სიტყვიერებად. ზოგი მეცნიერი დარწმუნებულია, რომ ზღაპრები ლენინზე ნამდვილად ფოლკლორის კუთვნილებაა (Tumarkin, 1983). პროფ. პანჩენკოს აზრით, ამ ზღაპრებში შეიძლება შევნიშნოთ გარკვეული სოციალურ-პოლიტიკური იდეის ან პროგრამის გავლენა და ყველა ეს ტექსტი ფალსიფიკაციას წარმოადგენს (Панченко, 2005, გვ. 362).

ეს ნარატივები აგებული იყო ფოლკლორის ძველი ჟანრების ფორმით, რომელშიც ახალი ვითარება აისახებოდა და ახალი პერსონაჟები მოქმედებდნენ. საბჭოთა ზღაპრებში მთავარი პერსონაჟი ლენინია, რომელსაც ახასიათებს როგორც ჯადოსნური, ისე ნოველისტური ზღაპრების გმირთა თვისებები: იგი ბრძენია, მოხერხებული, დაუმარცხებელი. ლენინის სხეულის მუმიფიცირება წარმოუდგენელი და მიუღებელი იყო იმ დროის საზოგადოების დიდი ნაწილისთვის, თუმცა ამ მოტივმა თავისი განვითარება ჰპოვა თქმულებებში. 1925 წელს ჩაწერილ ზღაპარში ლენინი ქვეყნის მთავარ ექიმს ავალებს, მოიფიქროს საშუალება, რაც მას თითქოს მოკლავს, მაგრამ არა სავსებით. ღამით დგება და კრემლში დადის, კრიზისულ ვითარებაში ეხმარება ხალხს. აქ უთუოდ გაგვახსენდება ზღაპარი „დღისით მკვდარი“. ამ და სხვა ზღაპრებსა და თქმულებებში თავს იჩენს ფოლკლორული მოტივი ეპიკური ან მითოლოგიური გმირის უკვდავებაზე, მოლოდინი მძინარე გმირისა, რომლის გამოღვიძლებას დიდი ცვლილებები უნდა მოჰყვეს. აქ რელიგიური წარმოდგენების კვალიც ჩანს, რაც ლენინის აღდგომის სიუჟეტში გამოიხატა. გმირის უკვდავების ან მეორედ მოსვლის მოტივი იჩენს თავს ლეგენდებში, რომ ლენინი არ მომკვდარა და გაიღვიძებს. ან მას სძინავს და ხანდახან ახელს თვალებს, ამოწმებს, როგორ აგრძელებენ მის მიერ დაწყებულ საქმეს დარჩენილები (Пясковский, 1930, გვ.12). ასევე მეორდებოდა შემცვლელი მსხვერპლის მოტი-

ვი: „სჯობდა, ტროცკი მომკვდარიყო და არა ლენინი!“ ერთი თქმულება მოგვითხრობს: „ჩვენ რომ მიწისძვრა გვგონია, სინამდვილეში ლენინი ფანტავს ლოდებს, ეძებს სიმართლესა და ბედნიერებას და როცა იპოვის, დადგება ბედნიერების ჟამი“ (Пяковский, 1930, გვ.55). ცხადია, აქ მეორდება მიჯაჭვული პერსონაჟის ამბავი: როცა იგი ჯაჭვებს ანჯღრევს, მიწა იძვრის. ამ ამბების შემთხვევლები პროფესიონალი მთქმელები იყვნენ და კარგად იყენებდნენ ცნობილ ფოლკლორულ მოტივებს პარტიული ლიდერების სახეთა შესაქმნელად. პიასკოვსკის კრებულში დაბეჭდილი ნაწარმოებების ტექსტოლოგიური განხილვით რუსმა პროფესორმა მარკ აზადოვსკიმ გამოავლინა „ხალხურად“ წოდებული ნაყალბევი ზღაპრები (Азадовский, 1934, გვ.884).¹

ამ დროს ყალიბდება ლენინის იდეალიზებული სახე. საზოგადოდ, საბჭოთა მთავრობის პოლიტიკა მეტად პერსონიფიცირებული იყო და მასობრივი ცნობიერებაც ორიენტაციას იღებდა არა აბსტრაქტულ პროგრამულ დადგენილებებზე, არა ინსტიტუტებზე, არამედ პიროვნებებზე. ამ მიმართულებით აქტიურად ირჯებოდა პარტიული ხელმძღვანელობა. 1920-იანი წლების პროპაგანდა არ იქნებოდა ასე ეფექტური, რომ არ ყოფილიყო შესაბამისობაში გარკვეულ საზოგადოებრივ მოთხოვნებთან.

უნდა გავითვალისწინოთ, რომ მითოსური ცნობიერება დამახასიათებელია არა მარტო არქაული, არამედ ცივილიზებული ადამიანისთვისაც. რელიგიური გრძნობა ადამიანის თანდაყოლილი თვისებაა და საუკუნეების მანძილზე სწორედ ის განსაზღვრავდა კაცობრიობის ყოფიერებასა და ცნობიერებას. ყოველ ეპოქაში ყოველი ეთნოსი ქმნიდა თავის მითებს, ახდენდა მოვლენებისა და ისტორიულ პირთა მითოლოგიზებას. ნებისმიერი რეჟიმის პროპაგანდისტული მანქანა საკმაოდ აქტიურად უწევს ექსპლოატაციას საზოგადოების მითისადმი მიდრეკილებას. პროლეტარიატის გენიალურ და კეთილ ბელადზე, ხალხისთვის თავდადებულ ლიდერზე – ლენინზე და მის თანამებრძოლებზე (კალინინი, კიროვი, სტალინი...) მითის შექმნა 1917 წლის რევოლუციის შემდეგ მაშინვე დაიწყო და რაც მთავარია, ამ მითს მონდომებით იზიარებდა რუსეთის მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი საბჭოთა რესპუბლიკების ჩათვლით. მითოლოგიზებული ბელადების სახეები გასაგები იყო მილიონობით გლეხისა და მუშისთვის. ეს მოსალოდნელიც იყო, რადგან იგი ტიპოლოგიურად ახლოს იდგა ეპიკური გმირის, მხსნელი მეფის სახესთან. ისტორიული განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე საზოგადოებაში ხშირად ჩნდებოდა მოლოდინი გამორჩეული თვისებების მქონე მხსნელი გმირისა. ამგვარი ფიგურები ცნობილია მსოფლიოს ხალხთა ფოლკლორში. ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ ხალხის არც თუ მცირე ნაწილის იმედები დაუკავშირდა ლენინს, შემდეგ კი სტალინს. პარტია ყველა საშუალებით ნერგავდა ახალ კომუნისტურ მითოლოგიას. საბჭოთა ხელისუფლებამ წაართვა თავის მოქალაქეებს რელიგია და სამყაროში ადამიანის ორიენტაციისთვის აუცილებელი რელიგიური კულტი. სანაცვლოდ შესთავაზა „ახალი რწმენა“. საბჭოური ფოლკლორი და საბჭოთა მითი – მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით შექმნილი და ეფექტურად ჩანერგილი ხალხში – სწორედ ამ ორი მდგენელის საფუძველზე დაიბადა საბჭოთა ეპოსი, რუსული ბილინების ფორმისა და მოტივების გამოყენებით, რომელთაც არქექტიპული ფესვები გააჩნდათ.

ამ პროცესებს ამერიკელი ფოლკლორისტი მილერი უწოდებს კუსტარულ მეურნეობას (cottage industry), რომლებიც განსაკუთრებით გააქტიურდა 1930-იან წლებში. იმ დროს მიზნად დაისახეს, სოფლებში შეეკრიბათ სიმღერები და პროზაული ტექსტები ბედნიერ საბჭოთა ცხოვრებაზე, ახალ გმირებზე, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ხალხი ამგვარ ნაწარმოებებს არ ასრულებდა. მაშინ მეცნიერ ფოლკლორისტებს დაევაღათ, მიხმარებოდნენ ზეპირსიტყვიერი ტრადიციის მატარებლებს ახალი ტიპის ნაწარმოებების შექმნაში, რომელშიც უნდა ასახულიყო ეპოქის დიდებულება. ტოტალიტარული რეჟიმის დიქტატს არა მარტო დაემორჩილნენ ფოლკლორისტები, ზოგი მათგანი,

¹ როგორც ჩანს, ამ პუბლიკაციის, ასევე ნ. მარისადმი კეთილგანწყობის გამო 1949 წელს სტალინური იდეოლოგიური კამპანიის შედეგად მ. აზადოვსკი ჩამოაშორეს სამეცნიერო წრებს.

ლენინგრადის უნივერსიტეტში ფოლკლორისტიკის კათედრის დამაარსებელი მ. აზადოვსკი იყო ქართველი ფოლკლორისტის ქსენია სიხარულიძის სამეცნიერო ხელმძღვანელი ასპირანტურაში სწავლისას 1935-36 წ. და საკანდიდატო დისერტაციაზე მუშაობისას.

საკმაოდ ავტორიტეტული მეცნიერი, ინიციატივითაც გამოდიოდა. 1933 წელს მოსკოვში მწერალთა და ფოლკლორისტთა თათბირზე პროფ. ი. სოკოლოვი მიუთითებდა:

„მასების ზეპირსიტყვიერება, მასში ასახული კლასობრივი ბრძოლის მიუხედავად, რჩება სტიქიურ მდგომარეობაში გეგმაზომიერი იდეოლოგიური და მხატვრული ხელმძღვანელობის გარეშე. აუცილებლად უნდა დასრულდეს ამგვარი ინდიფერენტული დამოკიდებულება ფოლკლორისადმი. საჭიროა აქტიურად ჩავერიოთ ფოლკლორულ პროცესში და მხარი დავუჭიროთ ჯანსაღ პროლეტარულ და საკოლმეურნეო პოეზიის ნერგებს. ზეპირსიტყვიერი შემოქმედების ხელმძღვანელობა და მასში ჩარევა მიიღწევა იდეოლოგიური შემოქმედების ყველა საშუალების გამოყენებით“ (პირველი თათბირი, 1934, გვ. 204-206).

1930-იან წლებში სოფლებში აქტიურად მუშაობდნენ ამ მიმართულებით კომკავშირლები, რომლებისთვისაც სახელმძღვანელო იყო ლენინის თხზულებები, საბჭოთა ხელისუფლების დეკრეტები, საგაზეთო სტატიები. სოფლებში სწორედ კომკავშირლები იყვნენ მედიატორები გლეხებსა და საბჭოთა მთავრობას შორის. ისინი მონაწილეობდნენ მზარდი საბჭოური კულტის განვითარებაში (ტირადო, 2001, გვ. 46). ეს მოვლენა 1930-იან წლებში გურიის სოფლებში დააფიქსირა პროფ. ქს. სიხარულიძემ, როცა ახალგაზრდები სალხინო სუფრაზე მღეროდნენ:

„ჩვენს დროშაზე ახატია ჩაქუჩი და ურო,
საბჭოთა ხელისუფლებავ, უნდა გემსახურო.
ჩვენს დროშაზე ახატია ჩაქუჩი და ნამგალი,
საბჭოთა ხელისუფლებავ, უნდა იყო მაგარი!“
(ქართული... 1970, გვ. 423)

ფოლკლორისტებს დაევალიათ არა იმდენად შეკრება და კვლევა, რამდენადაც თანამშრომლობა მთქმელებთან. ისინი მიდიოდნენ სოფლად, უკითხავდნენ მთქმელებს საგაზეთო სტატიებს, პარტიის დადგენილებებს, უამბობდნენ ბოლშევიკთა საარაკო ამბებს და ურჩევდნენ, ამ ფაქტების აღწერით შეექმნათ თავიანთი ნაწარმოებები. ასწავლიდნენ სახალხო მომღერლებს, როგორ შეეთხზათ სიმღერები ლენინზე, სტალინზე, პარტიისა და მთავრობის ხელმძღვანელებზე, რომლებშიც შემდგომ მეცნიერებს შეჰქონდათ კორექტივები. ფოლკლორისთვის შეუსაბამო ეს ვითარება – შემკრებისა და მთქმელის ლიტერატურული თანამშრომლობა – დაკანონდა. ასე გაჩნდა ფსევდო ფოლკლორული ნაწარმოებები, ე.წ. „ნოვინები“ (новина) – საბჭოთა პერიოდის ეპოსი, რომელშიც ძველ ტრადიციულ ეპიკურ (ბილინურ) ფორმას ავსებდნენ ახალი თემატიკითა და გმირებით. ეს ტერმინი ეკუთვნის 1930-იანი წლების ცნობილ შემსრულებელს მარფა კრიუკოვას, რომელმაც ეს განსაზღვრება გამოიყენა თავისი საკუთარი ნაწარმოებების გამოსარჩევად ტრადიციული ძველი სიმღერებისგან (старина). მასზე და ნოვინების სხვა შემქმნელებზე საგანგებოდ ჩერდება ამერიკელი მკვლევარი ფრენკ მილერი თავის წიგნში “Folklore for Stalin” (Miller, 1991, გვ. 25-74). აქედან მოყოლებული გაიზარდა „ნოვინების“ შემქმნელთა რიცხვი, ისინი სახელოვან ადამიანებად აქციეს, ბეჭდავდნენ მათ ნაწარმოებებს. ზოგი მათგანი მწერალთა კავშირის წევრიც გახდა. „ნოვინები“ იქმნებოდა რუსულ ენაზე, თუმცა ლექს-სიმღერებს საბჭოეთის რესპუბლიკების წარმომადგენლებიც ქმნიდნენ. ქართულ ფოლკლორში საბჭოთა თემაზე პროზაული ნაწარმოებები არ შექმნილა, ხოლო პოეტური ნიმუშები 1934 წლიდან ჩნდება, რომელთა ნაწილი დაიბეჭდა გაზეთებში, ჟურნალებსა და კრებულებში. სხვადასხვა რესპუბლიკაში შეთხზული ნაწარმოებები ხშირად ჰგავს ერთმანეთს სულისკვეთებითა და პოეტური ხერხებით. მაგალითად, უზბეკური სიმღერაში „განა ლენინი მოკვდა?“ დაუჯერებელ ამბად ითვლება ბელადის გარდაცვალება (Пясковский, 1930, გვ. 80). ქართული ლექსი ლენინზე იმავე განწყობას გამოხატავს:

„რუსეთით ამბავ მოსულა:
ლენინი გარდიცვალაო.
იქნებ მოტყუვდა რადიო,
სიტყვა ვერ მოიტანაო?“
(ქართული..., 1980, გვ. 62)

ერთ ბურიატულ ლექსში ლენინი ვარსკვლავისა და მზის შვილად იხსენიება, ამიტომ ძნელია მისი სიკვდილის დაჯერება. ქართულ ლექსშიც იგი მზესთან არის შედარებული:

„მზეო, ნუ სტირი, ილიჩი
შეგვიმოსევი სხივებით,
შენი მეგობრის ცხედარი
მოფინე მარგალიტებით.“
(ქართული..., 1970, გვ. 62)

მხედველობაში მისაღებია, რომ საბჭოთა ეპოქის ფოლკლორი იყო როგორც საბჭოური, ისე ანტი საბჭოური, ამიტომ მხოლოდ ფალსიფიკაციაზე საუბარი არ იქნება მართებული (Иванова, 2002, გვ. 406).

დასკვნისთვის უნდა ითქვას, რომ ლენინის შესახებ ფალსიფიცირებული ზღაპრებით იწყება „საბჭოთა ფოლკლორის“ გავრცელება. ზღაპრების მოტივებსა და მითოლოგიურ ელემენტებზე დაყრდნობით პროფ. პანჩენკო თვლის, რომ ამ პერიოდს შეიძლება ვუწოდოთ „მითოლოგიური“. კარდინალურად იცვლება სიტუაცია 1930-იან წლებში, როცა „საბჭოთა ფოლკლორში“ პროზაული ნაწარმოებების რაოდენობა იკლებს და ადგილს უთმობს ეპიკურ და ლირო-ეპიკურ ტექსტებს. „საბჭოთა ფოლკლორის“ ლენინური პერიოდი მნიშვნელოვნად განსხვავდება სტალინური პერიოდისგან, რომელშიც წინა პლანზე გამოდის ჰეროიკული სულისკვეთება. ავტორთა ფალსიფიკაციის სანაცვლოდ აქ უკვე პროფესიულ მთქმელთა და მათი „კურატორების“ – ფოლკლორისტებისა და ლიტერატორების ერთობლივი შემოქმედების პროდუქტი იკავებს მთავარ ადგილს. ამ პერიოდს შეიძლება ვუწოდოთ „ჰეროიკულ-ეპიკური“ (Панченко, 2004, გვ. 364). სტალინის პერიოდში ყველა ნაწარმოები მისთვის იქმნებოდა იმ იმედით, რომ იგი წაიკითხავდა ან მოისმენდა მათ. ამიტომ ამ საკითხებისადმი მიძღვნილ მონოგრაფიას ამერიკელმა მეცნიერმა სავსებით სწორად უწოდა Folklor for Stalin – ფოლკლორი სტალინისთვის. რუსულ თარგმანში წიგნის სახელწოდება გადმოტანილია, როგორც Сталинский фольклор – სტალინური ფოლკლორი, რაც არ ასახავს ავტორის მიზანდასახულობას.

რაც შეეხება მთლიანად საბჭოურ ზეპირსიტყვიერებას, ზოგიერთ ლექსში მართლაც იგრძნობა ავტორთა წრფელი დამოკიდებულება ბელადებისადმი. ფოლკლორულია ამ ნაწარმოებთა სტრუქტურა, პოეტური ლექსიკა, ტრადიციული ფორმულები. ამიტომ ეს ნაწარმოებები შეიძლება მივაკუთვნოთ კიდევ ფოლკლორის სფეროს, რა თქმა უნდა, გარკვეული დაზუსტებებით.

როგორც ვხედავთ, საბჭოური ზეპირსიტყვიერებისა და ხალხში ჩანერგილი საბჭოთა მითის თანაარსებობა განსაზღვრავს საბჭოთა ეპოქის ფოლკლორს, რომელიც დაიბადა ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ და დასრულდა სტალინის გარდაცვალებით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ქართული ხალხური პოეზია, (1980). XII, თბილისი: „მეცნიერება“.
- ქართული ხალხური სიტყვიერება, (1970). ქრესტომათია, თბილისი: „თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა“.
- Miller Frank J. (1991). *Folklore for Stalin: Russian Folklore and Pseudofolklore of the Stalin Era*. New York: published by Routledge.
- Tirado, Isabel. (2001). *Peasants into Soviets: Reconstructing Komsomol Identity in the Russian Country-side of 1920*, Acta Slavica Iaponika, vol.18, 42-63. Slavic-Eurasian Research Center, Hokkaido University.
- Tumarkin, Nina. (1983). *Lenin Lives! The Lenin Cult in Soviet Russia*, Cambridge, Mass. And London: Harvard University Press.
- Азадовский, М. (1934). Ленин в фольклоре, Памяти В.И. Ленина, Сборник статей к десятилетию со дня смерти.1924-1941, 879-900. Москва-Ленинград: Издательство АН СССР.
- Великанова О. (1994). Образ Ленина в массовом сознании. Отечественная История, 2, Москва: „Наука“.
- Иванова, Т. (2002). О фольклорной и псевдофольклорной природе советского эпоса, Рукописи, которых не было: Подделки в области славянского фольклора, Москва: Научно-издательский центр „Ладомир“.
- Панченко, А. (2005). Культ Ленина и „советский фольклор“, Одиссей. Человек в истории, 17, „Наука“.
- Первое совещание писателей и фольклористов, (1935). Советская Этнография, 1-2. Москва: Издательство АН СССР.
- Пясковский, А. (1930). Ленин в русской народной сказке и восточной легенде, Москва: „Молодая гвардия“.
- Русский фольклор в документах советского периода 1933-1941гг, (1994). Сборник документов, Москва: Государственный республиканский центр русского фольклора.

References:

- Kartuli khalkhuri p'oezia. (1980). [Georgian Folk Poetry]. Tbilisi: "Metsniereba".
- Kartuli khalkhuri sitq'viereba, krestomatia. (1970). [Georgian Folklore, Chrestomathy]. Tbilisi University Press.
- Miller, F. (1991). Miller Frank J. *Folklore for Stalin: Russian Folklore and Pseudofolklore of the Stalin Era*. New York: published by Routledge.
- Tirado, I. (2001). Tirado, Isabel. *Peasants into Soviets: Reconstructing Komsomol Identity in the Russian Country-side of 1920*, Acta Slavica Iaponika, vol.18, 42-63. Slavic-Eurasian Research Center, Hokkaido University.
- Tumarkin, N. (1983). Tumarkin, Nina. *Lenin Lives! The Lenin Cult in Soviet Russia*, Cambridge, Mass. And London: Harvard University Press.
- Azadovski, M. (1935). Azadovski, M. *Lenin v folklore, pamiatii Lenina, sbornik statei k desiatiletiu so dnia smerti. 1924-1941*. [Lenin in Folklore. Collected Works on the Tenth Anniversary of his Death. 1924-1941]. Moscow-Leningrad: Publisher Academy of Sciences of USSR.
- Ivanova, T. (2002). О фольклорной и псевдофольклорной природе советского эпоса, рукописи которых не было: подделки в области славянского фольклора. [About Folklore and Facefolklore Nature of Soviet Epic works, Manuscripts that Never Existed: Forgeries in the Field of Slavian Folklore]. Moscow: Scientific publishing center "Ladomir".
- Panchenko, A. (2005). Kult Lenina i "sovetski folklor". Odisei. Chelovek v istorii, 17. [Cult of Lenin and "Soviet Folklore", Odiseus. Human in History, 17]. "Nauka".
- Piaskovski, A. (1930). Lenin v ruskoj narodnoj skazke i vostochnoi legend. [Lenin in Russian Fairy Tale and East Legend]. Moscow: publisher "Molodaia Gvardia".
- Pirveli tatbiri. (1935). Pervoe soveshchanie pisatelei i folkloristov, Sovetskaia etnografia, N1-2. [The First Meeting of Writers and Folklorists, the journal "Soviet Ethnography", 1-2]. Moscow: Publisher Academy of Sciences of USSR.
- Rusuli folklori. (1994). Ruski folklore v dokumentakh sovetskovo perioda 1933-1941 gg, Sbornik dokumentov. [Russian Folklore in the documents of Soviet Period 1933-1941 years. The Collection of Documents]. Moscow: publisher State Republican Center of Russian Folklore.
- Velikanova, O. (1994). *Obraz Lenina v masovom soznanii. Otechestvennaia istoria, N2*. [Image of Lenin in the Masses Consciousness. National History, N2]. Moscow: publisher "Nauka".